

Karol Pędowski

Szpalty pamięci : adwokat Wanda Kamińska-Bibrowska 1901-1992

Palestra 36/3-4(411-412), 112-114

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Adwokat Wanda Kamińska-Bibrowska 1901-1992

Dnia 27 lutego 1992 r. zmarła adwokat Kamińska-Bibrowska, używająca nazwiska Kamińska. Była to osoba niezwykła. W 1930 r. została asesorem Sądu dla Nieletnich, a w 1932 r. - kierownikiem tego Sądu. Zastąpiła Wandę Grabińską-Wójtowiczową, która była pierwszą kobietą sędzią w Polsce. Wanda Kamińska była tą drugą. Te nazwiska były głośne na świecie, gdyż był to pierwszy przypadek mianowania kobiet sędziami, nie tylko w Polsce, ale także w innych państwach europejskich. Te nominacje otworzyły kobietom drogę do pracy w sądownictwie.

Wanda Kamińska odegrała znaczącą rolę w organizowaniu pracy w Sądzie dla Nieletnich. Dzięki Jej staraniom zwiększono liczbę kuratorów dla nieletnich, pracujących pod nadzorem Sądu dla Nieletnich. Działalność kuratorów sądowych, jako siły pomocniczej Sądu dla Nieletnich, była niezwykle istotna. Byli to przeważnie studenci Uniwersytetu Warszawskiego oraz nauczyciele. Prowadzono dla nich wykłady z zakresu prawa karnego, psychologii i socjologii. Przygotowano dla nich także zbiór instrukcji, precyzujący prawa i obowiązki kuratorów. W przygotowywaniu kuratorów sądowych do pracy z nieletnimi brała udział Wanda Kamińska.

Wielką zasługą dwóch kobiet pełniących obowiązki Kierowników Sądu dla Nieletnich, tj. Wandy Grabińskiej-Wójtowicz i Wandy Kamińskiej, było wprowadzenie naukowych opinii psychologów - jako zasadniczego elementu stanowiącego podstawę prawidłowego wyrokowania. Taką pomoc początkowo udzielała Poradnia T.P.D., prowadzona przez dokór Zofię Rosenblum (Szymańska), znaną ze współpracy z doktorem Januszem Korczakiem. Poradnia przekazywała Sądowi wyczerpujące informacje o każdym zbadanym dziecku. Opinie zawierały analizę przyczyn przestępstwa, prognozę na przyszłość. Podawały także dane co do rozwoju dziecka, zdolności, aspiracji, upodobań.

W latach trzydziestych Departament Karny Ministerstwa Sprawiedliwości powołał na terenie nieruchomości stanowiącej własność Fundacji Imienia Skińskiego Centralę Badań Psychologicznych. Zakład ten przeznaczony był dla trzydziestu nieletnich przestępców. Była tam umieszczana młodzież szczególnie trudna oraz młodzież, która popełniła jakieś poważne przestępstwo. Zakład ten pozostawał pod nadzorem Sądu dla Nieletnich, którego kierownikiem była Wanda Kamińska. Potrzeba badań stanu psychicznego młodzieży odpowiadającej przed Sądem dla Nieletnich była coraz większa. Poradnia T.P.D. nie mogła sprostać potrzebom. Ministerstwo

Sprawiedliwości postanowiło wobec tego stworzyć i subsydiować poradnię psychologiczną przy Towarzystwie Opieki nad Więźniami „Patronat”. Poradnia została nazwana Poradnią Pedologiczną. Na jej czele stanął profesor psychologii wychowawczej Uniwersytetu Warszawskiego Stefan Baley. Poradnia ta wydała ogromną liczbę opinii dla Sądu dla Nieletnich. W ciągu sześciu lat istnienia w okresie międzywojennym wydała około 1800 opinii. Działalność Sądu dla Nieletnich opierała się przede wszystkim na tych opiniach. Współpraca z Poradnią Pedologiczną zbliżyła Wandę Kamińską do działalności Towarzystwa Opieki nad Więźniami „Patronat”, przy której poradnia istniała. Przed wybuchem II wojny światowej Wanda Kamińska włączyła się do pracy „Patronatu”. Już wtedy została wybrana zastępcą członka Zarządu tej instytucji.

Wanda Kamińska starała się wprowadzić do działalności Sądu dla Nieletnich elementy wychowawcze. Sąd ten, pod Jej kierownictwem, był nie tylko Sądem, ale także wychowawcą i opiekunem nieletnich.

Pierwszego września 1939 r. wybuchła II wojna światowa. Po zakończeniu walk wrześniowych Wanda Kamińska zrezygnowała z kierowania Sądem dla Nieletnich. Władze niemieckie wyraziły zgodę na podjęcie działalności Towarzystwa Opieki nad Więźniami „Patronat”. Powołano nowy Zarząd, w którego skład weszła Wanda Kamińska; została Sekretarzem Zarządu. Objęła na krótki okres kierownictwo Komisji Opieki nad Więźniami. Wkrótce jednak Komisja podzieliła się na Komisję Opieki nad Więźniami i Komisję Opieki nad Rodzinami Więźniów. Kierownictwo tej drugiej komisji pozostało w rękach Wandy Kamińskiej. W Komisji tej pracowała grupa wywiadowczyń, które starały się odnaleźć rodziny aresztowanych przez Niemców ludzi. Rodziny te znajdowały się często w tragicznej sytuacji. Pozbawione były często zarobków jedyne go żywiciela. Czasem nie miały żadnych środków materialnych. Wanda Kamińska, razem z innymi wywiadowcami, starała się zapewnić tym rodzinom środki utrzymania. Nadzorowała również Dom Dziecka w Radości, umieszczając tam dzieci pozostawione bez żadnej opieki po aresztowaniu rodziców. Była niezmiernie aktywna przy udzielaniu pomocy. Całe Jej życie i całą działalność w różnych okresach charakteryzowała zawsze chęć niesienia pomocy potrzebującym.

Wanda Kamińska była żołnierzem Armii Krajowej. Za tę działalność została po wojnie aresztowana. Dzięki pomocy przyjaciół usunięto papiery konspiracyjne z jej mieszkania, wskutek czego po paru miesiącach została zwolniona z więzienia. Wstąpiła do adwokatury. Podjęła na nowo współpracę z „Patronatem” działając w jego Komisji Prawnej. W dalszym ciągu aktywnie zajmowała się młodzieżą.

Działalność „Patronatu” ustała z chwilą wybuchu Powstania Warszawskiego. Dopiero na jesieni 1945 r. grono działaczy „Patronatu” postanowiło wznowić jego pracę. Wśród nich była także Wanda Kamińska. Potrzeba wznowienia tej działalności była ogromna. Rozpoczął się okres ogromnych aresztowań politycznych. Aresztowano wielu „akowców”, a także działaczy politycznych okresu okupacji. Ludzie „Patronatu” chcieli im dopomóc i objąć opieką ich rodziny. W tym czasie na czele

Ministerstwa Sprawiedliwości stali dwaj przedwojenni adwokaci. Ministrem był Henryk Świątkowski, wiceministrem - Leon Chajn. Odnieśli się życzliwie do postulatu powstania „Patronatu”. „Patronat” został zatwierdzony i otrzymał znaczne subwencje z Ministerstwa Sprawiedliwości. Wanda Kamińska objęła w nim stanowisko Sekretarza Zarządu, takie jak pełniła w okresie wojny. Dostarczano paczki dla więźniów, w szczególności dla więźniów politycznych. Starano się także pomagać rodzinom więźniów. „Patronat” działał do połowy 1948 r. Otrzymaliśmy wtedy z Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego polecenie jego zlikwidowania w ciągu trzech miesięcy.

Adwokat Wanda Kamińska prowadziła po wojnie dużą kancelarię adwokacką. Następnie pracowała w Zespole Adwokackim nr 21, z którego przeniosła się do Zespołu Adwokackiego nr 30. Była dobrym adwokatem; zajmowała się głównie sprawami rodzinnymi i karnymi. W 1980 r. weszła do Zarządu ponownie tworzącego się „Patronatu”. „Patronat” ten jednak działał krótko. Razem z odwołaniem stanu wojennego został rozwiązany.

Po przejściu na emeryturę adwokat Wanda Kamińska weszła do Zarządu Koła Adwokatów Emerytów. Zajmowała się udzielaniem pomocy kolegom niepełnosprawnym.

W pozostawionych przez Zmarłą papierach osobistych znajdują się dokumenty bardzo dobrze ją charakteryzujące. Znalaziono wiele pokwitowań przekazanych darów (np. 1 000 000 zł na Bibliotekę Uniwersytecką, 1 000 000 zł na szkołę dla niepełnosprawnych i in.).

Wanda Kamińska była działaczką społeczną. Jej życie było służbą dla ludzi, dla polskiego społeczeństwa.

Karol Pędowski